

Kirken underviser

2 – 2000
August

EN NY LÆRINGSKULTUR

DEN NYE VIRKELIGHED

EN PRAKTISK DIMENSION I
KONFIRMANDUNDER-
VISNINGEN

KIRKEN SOM UNDERVISER

Indhold

3 LEDER

4 EN NY LÆRINGSKULTUR

Af sognepræst og studielektor Nina Tange

10 DEN NYE VIRKELIGHED

Af sognepræst Morten Skovsted

12 EN PRAKTISK DIMENSION I KONFIR- MAND-UNDERVISNINGEN

Af sognepræst Anne-Marie Darnsgaard Ditlev

16 RØD OG GRØN RUTE GENNEM KIRKE- OG MENIGHEDSLOKALER

*Af sognepræst Johs. Kühle
og sognemedhjælper Inge Andersen*

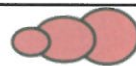
20 KONFIRMATIONSFORBEREDELSE PÅ FREMTIDENS SKOLESKEMA???

*Af Sognepræst Lars
Nymark Heilesen*

24 "KIRKEN SOM UNDERVISER"

Af Lektor Marie Louise Christiansen

*Forside: Birger Holmgaard Johansen,
Thorsager*

Tema: pædagogik

Pædagogik : "Læren om opdragelse og undervisning, kunsten at opdrage og undervise"
Gyldendals fremmedordbog

Et nyt skoleår 2000/2001 og et nyt undervisningsår i kirken står for døren. Konfirmander og minikonfirmander venter nysgerrige og ivrige på årets undervisning - hvad skal der ske? - snart myldrer forventningsfulde børn, unge til landets konfirmandstuer.

Er vi i det kirkelige landskab parate til at modtage denne gruppe - møder vi dem, der hvor de befinder sig? Bliver undervisningsmetoderne i kirken lig dem eleverne er fortrolige med fra skolen?

I en moderne målrettet skole er projektopgaver og emneundervisning - logbøger og studieture i marken - gruppearbejde, årgangsarbejde samt flexuger og små praktikforløb dagens orden. Børnene er frem for alt opdraget til at være aktive og medaktører i undervisningsforløb.

Hvordan kan vi motivere børnene i konfirmandstuen så der bliver skabt rum for læring?

Hvor skal kirkepædagogikken bevæge sig hen?

Dette temanummer af Kirken Underviser vil forsøge at give et bud på hvor pædagogikken bevæger sig hen i disse år, ligesom artiklerne også svarer på mange af de spørgsmål vi tror enhver underviser i kirken stiller sig selv.

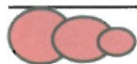
Vi har bedt en gruppe kvalificerede personer reflektere over en ny kirkepædagogik og uddybe det nye læringsbegreb samt give konkrete eksempler på hvordan indhold og struktur kan udarbejdes i den konkrete hverdag.

Med håbet om at læseren vil finde mange gode ideer i „Kirken Underviser“ og dermed mod og styrke til selv at bryde gamle undervisningsmønstre ønsker vi alle et rigtig godt arbejdsår.

Nina Tange:

„Mon ikke tiden er inde til, at man i den kirkelige undervisning både til børn og voksne gennemreflekterer forfra pædagogisk og teologisk, hvordan man kan iværksætte praksisnære læringsprocesser, med udgangspunkt i deltagernes egne problemer, konflikter og livserfaringer, så folk bliver aktører i deres egen tilegnelse af kristendommen, og den herved får mening og betydning i en løbende dialogisk proces mellem deltagerne.“

Dette nummers redaktion
Marianne Sloth
Anna Johnsen

En ny læringskultur

*Af sognepræst og
studielektor Nina Tange*

Hvad foregår der?

Hvad foregår der egentlig i skolen? Noget nyt og anderledes er på spil.

Det mærkes på minikonfirmander og konfirmander. De er anderledes end tidligere. Det gælder især i læringssituationer. Det kan

være vanskeligt at få dem til at lytte og gå positivt ind i undervisningen, sådan som præsten eller sognemedhjælperen har tænkt sig det. Hvad kan det skyldes, at det, som lykkedes fint for få år siden i dag kan give problemer? Sådan opleves situationen en del steder. Og svaret er ikke enkelt og entydigt.

Nye vilkår

Børn har helt andre opvækstvilkår i dag end for blot få år siden. Så godt som alle børn er i dag institutionsbørn fra de er helt små. De er pasningsbørn, og deres voksne har travlt, undertiden meget travlt. Det betyder, at børn skal overkomme mange skift, de skal forholde sig til mange forskellige børn og voksne og klare en masse situationer og opgaver uden voksenhjælp. Desuden påvirkes de tidligt af mediekulturens billeder og underholdning. Herved får de tilgang til en voksenkultur, som de ofte ikke er modne til at rumme. Nogle taler om, at barndommen ophører allerede i 8-9 årsalderen, hvor børnene overtager voksenidealer fra bl.a. fotomodeller og sportsstjerner, inklusiv seksuali-

seringen og præstationsvanviddet.

At børn i dag generelt er mere adspredte og ukoncentrerede end før, kan ikke undre. Børn kan have svært ved at føle sig trygge og kapere de mange forskellige indtryk, de udsættes for. De mangler klare rollemodeler at identificere sig med og har i det hele taget svært ved at finde deres identitet i den brogede mangfoldighed, som er vilkårene.

En ny skolekultur

Men der er også andre grunde til forandringerne. Mit ærinde

er at belyse nyorienteringen inden for den pædagogiske verden og hermed skolen. En ny skolekultur har de sidste år været under udvikling herhjemme. Den sætter i stigende grad sit præg på elevernes adfærd og opfattelse af, hvad der skal foregå i en undervisningssituation. Forudsætningen for at kirkens forskellige undervisningstilbud kan lykkes er, at man kender den skolekultur børnene kommer fra. Først og fremmest for at forstå, hvad der foregår i børnene og de unge. Men også for at forholde sig kvalificeret til, hvordan en kirkelig undervisning kan se ud i dag. Under alle omstændigheder bør den være både pædagogisk og teologisk vel underbygget med tydelig relevans til den samfunds- og kulturskabte virkelighed år 2000.

Men lad os først se på forudsætningerne for den pædagogiske nyorientering i skolen. En række forskellige forhold har bidraget til at fremme nybrudet.

Videnssamfundet

Overgangen fra industri-samfundet til videnssamfundet

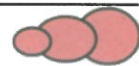
har været undervejs i en årrække. Hermed er den vigtigste samfundsressource skiftet fra at være maskiner og bygninger til at være viden. I dag drejer det sig om at råde over de bedste hjerner, hvis man skal gøre sig gældende i informationssamfundet. Hermed rettes den politiske og økonomiske opmærksomhed mod undervisnings- og uddannelsessektoren i hidtil uset grad. Det er her, der skal investeres for at fastholde og videreudvikle det økonomiske grundlag for samfundet i fremtiden.

Globalisering og det frie marked

Globaliseringen og det frie markeds sejrsgang underbygger og forstærker dette fokus. Vi skal konkurrere med hele kloden på det frie marked om at levere den mest avancerede viden og de mest kreative hjerner til fortsat udvikling af teknologien. Kravet om, at undervisning og uddannelse skal være effektiv og målbar, viser sig i det stadig stigende antal sammenlignende internationale undersøgelser af børns læse- og andre færdigheder. Det er udmøntet i det omfattende projekt F-2000, der har som mål at skærpe kvaliteten i undervisningen. Hele kvalitetsdebatten skal ses ind i denne sammenhæng. Samme formål har de mange evalueringer af uddannelser og hele uddannelsesinstitutioner, som løbende foregår. Den økonomiske investering skal kaste re-

*En ny skolekultur har de
sidste år været under
udvikling herhjemme.*

*Forudsætningen for at kirkens
forskellige undervisningstilbud
kan lykkes er, at man kender den
skolekultur børnene kommer fra.*

sultater af sig. Undervisningen skal være effektiv og resultaterne skal være målbare og kontrollerbare. Uddannelsesinstitutioner opfattes efterhånden som virksomheder, der underlægges de samme måleparametre som erhvervsvirksomheder. (Se f.eks. Nina Tange: Kvalitet i kristendomsundervisningen. Religionspædagogiske Pejlinger. Religionspædagogisk forlag. 1999).

Forskningen

Forskningen har generelt bevæget sig bort fra en positivistisk tradition hen imod et mere helhedspræget og omfattende syn på, hvad der bør indrages og gøres til genstand for forskning. Det gælder også forskningen i læreprocesser. Indtil 1960'erne var grundlaget for læringsteorier i overvejende grad dyreforsøg foretaget på naturvidenskabens præmisser. Alt hvad der angik mentalitet som holdning, vilje og mening regnedes for ikke videnskabeligt. Undervisning opfattedes som et teknisk problem: at overføre viden til eleverne.

Man har længe set dette som et amputeret læringsbegreb. Med den politiske prægning af pædagogikken i 70'erne og 80'erne fik man blik for eleverne som personer, der indgik i læringsprocessen som selvstændige subjekter. Målet for undervisningen blev ofte formuleret som: myndiggørelse eller frisættelse af eleverne. Denne form for politiske bevidstgørelse er så godt som borte fra den pædagogiske forskning og debat i dag. Mens demokratisk dannelse stadig er et vigtigt mål for skolens opdragelse, som det fremgår af skolens overordnede formål. I forskningen er subjektets helt afgørende betydning for læringsprocessen fortsat skærpet. Det er *den enkelte elev*, man især interesserer sig for i læringsforskningen i dag og *selve læringsprocessen*.

At lære?

Hvad vil det i grunden sige at lære noget, det er et af de spørgsmål, man i dag stiller radikalt. Hvordan forstår vi det? For denne forståelse vil altid indvirke på, hvad vi foretager os i den konkrete læringssituation.

En række forskellige forståelser kan umiddelbart indkredsnes, når man angriber spørgsmålet fænomenologisk.

At lære er:

- at få forøget sin viden
- at kunne huske og reproducere det, læreren har sagt eller det, som står i lærebogen
- at kunne anvende det lærte
- at forstå
- at anskue tingene på en ny måde
- at ændre sig som person

Sproglig indkredsning af læring

En anden tilgang til læringsbegrebet er selve sproget. Vores måde at anvende ord og begreber på rummer i sig selv en tænkning om, hvad det er at lære, hvad selve læringsprocessen går ud på, og hvordan rollerne er fordelt i læringssituationen. Sproget er med til at bestemme, hvordan vi tænker og handler i og med verden.

Forskellige sprog har forskellig terminologi om læring.

På dansk betyder „læring“ både selve processen at lære og resultatet af processen. Det gør læringsbegrebet uklart og bevirker, at vi ofte ikke skelner mellem, hvad der faktisk fore-

går f.eks. i konfirmandstuen, og hvad resultatet af konfirmandforberedelsen er for konfirmanderne.

Desuden er det beslægtede ord „lærer“ ikke betegnelsen på den, der deltager aktivt i læringsprocessen for at lære noget. Den person kalder vi en „elev.“ En lærer er én, der har det som sit arbejde at lære andre noget. „Elev“ kommer af det franske ord „élève“ som betyder at hæve, at løfte. Sproget intenderer, at det der skal foregå i en læringssituation er, at eleven skal løftes op af en anden, nemlig af læreren.

Sammenligner vi med ordet „student“, så svarer substantiv og verbum til hinanden. En student er een, der studerer. Men en lærer er ikke én, der lærer, men en, der lærer andre at lære.

Og mon ikke sproget her afslører den mest udbredte forståelse af, hvordan vi opfatter rollefordelingen mellem lærer og elev både i skolens og kirkens undervisning. Den lærende får tildelt en passiv rolle. Det opfattes som lærerens/præstens arbejde at lære eleverne noget. Mens eleverne/konfirmanderne opfattes som passive modtagere af, hvad læreren / præsten har tilrettelagt. Det er denne

forståelse den nye læringsforskning og skolens praksis er ved at gøre radikalt op med.

På engelsk er begreberne mere klare. Her skelnes mellem „to learn“ og „to

teach“, altså at lære selv og at undervise andre. „Learner“ er logisk nok, den der udfører arbejdet at lære, altså det vi kalder en elev, og „teacher“ er den, der lærer andre noget. „Learning“ betyder både processen og resultatet af læring, men viser sprogligt tilbage til den, der udfører læringsar-

„Skolegang ser i stigende grad ud til at blive isoleret fra resten af, hvad vi foretager os“.

bejdet.

Den indkapslede læring

Ved årsmødet 1987 for pædagogiske forskere i Amerika udtalte Lauren Resnick følgende i sin åbningstale:

Skoleprocessen synes at fremmede idé, at „skolespillet“ går ud på at lære symbolske regler af forskellig slags, og at der ikke forventes at være megen

*sammenhæng mellem det, man ved udenfor skolen, og det, man lærer i skolen. Det ser ud til, at der er voksende belæg for, at ikke alene vil skolegang ikke bidrage på en direkte og synlig måde til præstationer udenfor skolen, men viden erhvervet udenfor skolen bliver heller ikke altid brugt som støtte for indlæring i skolen. Skolegang ser i stigende grad ud til at blive isoleret fra resten af, hvad vi foretager os. „ (Resnick L.B. (1987) *Learning in School and out. Educational Researcher*, 16, 13-20).*

Indkapslingen af skolelærdom er et problem, man yder stadig større opmærksomhed i den pædagogiske forskning. Hvem kender ikke fra sig selv, at man ikke bruger sin skoleviden i hverdagslivets konkrete udfordrende situationer? Skolen bliver let

et lukket læringsrum, hvor man lærer for at svare på lærerens spørgsmål eller for at kunne klare sig godt til eksamen. Man spiller spillet „den gode elev“, som gerne vil indfri sine egne ambitioner om at være dygtig og lærerens forventninger om, at den

tilrettelagte undervisning lykkes, ikke for at bliver klogere på livet og verden og sig selv. Man lærer for skolen, ikke for livet, ville Grundtvig have sagt. Og

mon ikke det også gælder megen „kirkelærdom“? Den bliver ofte i konfirmandstuens lukkede rum, og bliver ikke til integreret personlig personlig viden i form af nye holdninger og handlinger og nye måder at se tilværelsen, sit eget liv og sit forhold til andre på.

Det amputerede og det fuldstændige læringsbegreb

Ivar Bjørgen, professor i psykologi ved Trondhjem Universitet har belyst skolens manglende praksisrelevans ud fra begreberne det amputerede og det fuldstændige læringsbegreb. (Bjørgen: *Norsk Pædagogisk Tidsskrift* 1/1992 og Bjørgen: *Ansvar for egen læring*. Tapir. 1991)

Det amputerede læringsbegreb ytrer sig blandt andet gennem den

almindelige arbejdsdeling mellem lærer og elever i traditionel skoleundervisning.

I .del: Læreren starter:

- a) vurderer problemstillinger
- b) vælger pensum
- c) formulerer opgaverne
- d) specificerer målet
- e) motiverer
- f) instruerer om læringsopgaven

2. del: Eleven overtager

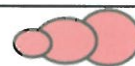
- g) får tildelt læringsopgaven
- h) bliver instrueret
- i) udfører læringsarbejdet
- j) leverer arbejdet fra sig

3. del: Læreren fuldfører

- k) evaluerer læringsarbejdet
- l) giver karakter
- m) evaluerer undervisningsoplægget
- n) udvikler nye ideer og interesser

Eleven får karakter, og hermed er læringen afsluttet. Læringen forbliver i et lukket rum, hvor eleverne er passificeret i en væsentlig del af læringsprocessen. Måske er kirkens undervisning endnu mere passificerede. Evalueringen af Konfirmand-2000 viste, at mange konfirmander stort set var henvist til at lytte til præstens fortælling, hvad de fleste fandt umådeligt kedeligt. (Tange og Harbsmejer: *Evalueringssrapport K-2000*. KFUM og KFUK 1995).

I det fuldstændige læringsbegreb er hele læringsprocessen elevens eget

ansvar og opgave. Det er den lærende, der selv må blive motiveret og beslutte sig for at acceptere hele læringsarbejdet som sit eget med alt, hvad dette arbejde implicerer:

- 1) Kontakt med virkeligheden
- 2) Blive interesseret / motiveret
- 3) Acceptere læringsopgaven
- 4) Formulere den
- 5) Specificere mål
- 6) Finde metoder og kilder
- 7) Udføre læringsarbejdet
- 8) Evaluere arbejdet
- 9) Integrere det som er lært
- 10) Anvende det i virkelighedens verden
- 11) Grundlag for ny interesse, nye spørgsmål
- 12) Acceptere nye læringsopgaver

Sammenstilles de to læringsprocesser bliver forskellene markante:

Amputeret

- 1) Få givet et problem
- 2) Acceptere det midlertidig
- 3) Arbejde med sigte på eksamen
- 4) Lave struktur i stoffet
- 5) Afslutte med eksamen

Fuldstændig

Opdage et problem
Virkelig acceptere det
Arbejde realistisk, for livet
Knytte til egne erfaringer
Afprøve, anvende i praksis

Skal eleverne virkelig lære noget, de kan bruge i deres hverdagsliv, må de tage „ansvar for egen læring“, siger Bjørgen. Dette udtryk er blevet et af de mest brugte pædagogiske slogan i den danske skole de sidste år.

Som eksempel på effekten af de to læringsprocesser fortæller Bjørgen om en amerikansk familie, som tilbragte fem år i Norge. Efter to måneder talte børnene flydende norsk uden accent. Efter fem år fik faderen applaus, fordi han med stærk amerikansk accent kunne sige „Tak for maten“. For børnene var sproget nødvendigt i det sociale samspil med andre børn. For forældrene gjaldt det blot en intellektuel lyst til at lære nogle norske vendinger. Norsk var ikke eksistentielt afgørende i forældrenes hverdag som i børnenes. De voksne klarede sig glimrende med amerikansk.

Praktisk læring

Hvor man tidligere ikke interesserede sig særligt for, hvordan læring foregår uden for uddannelsesinstitutionerne, er billedet i dag vendt om. Det er i stigende grad fra læring i hverdagslivet, „situeret læring“, man finder inspiration til nyorientering i den pædagogiske tænkning og praksis.

Ivar Bjørgen peger således på, at vilje, ansvar og mening foruden resultatets brugbarhed er helt afgørende for, at mennesker overhovedet indla-

der sig på at lære noget i hverdagslivet og hermed forandrer sig. Ofte er viljen, dette at man beslutter sig for at holde op at ryge, at man vil af med sin fedme, at man vil have sit ægteskab til at holde osv., det som sætter en ny læreproces i gang i et menneske. Det er viljen, og selvmotiveringen, som

Det er i stigende grad fra læring i hverdagslivet, man finder inspiration til nyorientering i den pædagogiske tænkning og praksis.

leverer energien til det arbejde, som læring er. For læring kræver altid arbejde.

Selve læringsarbejdets mekanisme er „at søge efter mening“. Det er denne meningssøgen, som driver den kognitive proces fremad. Læring er at søge efter ligheder mellem det nye lærestof og den eksisterende erfaringsstruktur. Resultatet af læringsarbejdet udtrykkes både i et indhold og i oplevelse af mening. Mening og læring er det samme, siger Bjørgen.

Herved er mentalitet, vilje, mening og ansvar, som i positivismen blev helt udgrænset af læringsforskningen, nu kommet i centrum af forskernes interesse.

Formidling eller praktisk forståelse

Jean Lave, professor i antropologi i Californien arbejder også med problemstillingen skoleviden kontra praktisk viden. Han skelner mellem „formidlingskulturen“ og „den praktiske forståelseskultur“, som rummer to forskellige indlærings teorier. (Manuskript fra forelæsning, maj 1988).

Formidlingskulturen opfatter indlæring som en særlig kognitiv funktionsmåde, som eksisterer løsrevet fra praktiske gøremål. Indholdet fastsættes i læseplaner løsrevet fra de lærende. Dette syn rummer en opfattelse af kultur, som en akkumuleret viden der skal „tilegnes.“ Og indlæringen foregår uden direkte relation til det område, hvor det indlærte skal anvendes. Skolen opfattes som den institution, der skal overføre kontekstfri viden. Denne formidling foregår oppefra og nedefter. En bestemt videnskabsmængde skal videregives til eleverne. Undervisningen består i kulturel transmission. Denne teoridannelse anser kulturoverførsel som den mest basale mekanisme i opretholdelse og videreførsel af det sociale system.

I modsætning hertil lægger en lang række indlærings teorier i dag vægten på hverdagslivets praksisser, som det sted vi egentlig henter vores viden fra. I den praktiske forståelseskultur opfattes indlæring som noget, der er knyttet til bestemte sociale og kulturelle sammenhænge. Det, der læres,

er integreret i hverdagslivet. Man lærer ved at gøre. Tænkning, forståelse og viden udvikles i praksissituationer, der selv er dele af praksis udvik-

ling. Indlæring er altså ifølge disse teorier kontekstbundet, den er knyttet til personers aktivitet og til deres sociale omverden. Det er bl.a. et studium af læringleuddannelsen, som har bidraget til denne

teoridannelse.

Skal disse teorier omplantes til skolens undervisning, så skal læringen tage udgangspunkt i konflikter og problemer, som eleverne „ejer“. Det er den mening og betydning, som eleverne selv udvikler om, hvad der er centralt at lære, som er den vigtigste faktor i indlæringsprocessen, siger Jean Lave. Det er barnets opfattelse, der giver mening til omverdenen, og sammenfatter denne mening i en forståelse. Underviserens opgave er at støtte denne proces i at verden får mening og betydning for eleverne. Eleverne bliver selv de aktive i læringsprocessen, de strukturerer selv deres viden. Også i disse teorier er det eleverne, der skal arbejde, og læreren, som skal være den mere tilbagetrukne hjælper, som støtter eleverne i læringsprocessen.

Det narrative selv

Også fortællingens centrale placering i den nye pædagogik bør nævnes. Jerome Bruner anser fortællingen for at være menneskets vigtigste erkendelsesredskab. (Bruner: Uddannelseskulturen. Munksgaard 1998).

Fortællinger er ifølge Bruner højst sandsynligvis den tidligste og mest naturlige måde, vi former vores erfaringer og viden på. Fortællingen er begrundet i, at den beretter om noget uventet. Meningen med at fortælle den er at ordne og forklare den ubalance, som er årsagen til, at fortællingen blev fortalt. En fortælling er en rækkefølge af begivenheder og en indirekte vurdering af de begivenheder, der fortælles om (s. 191). Det er ved at fortælle historier, vi konstruerer virkeligheden, så vi kan fatte den. Det gælder også de videnskabelige sandheder.

Andre forskere peger på fortællingen, som værdi og identitetsskabende i en ellers uoverskuelig postmoderne situation. Den gode fortælling er menneskets vej til identitet. Men det er ikke den autoritære historie, dverne, og herved kan få betydning for deres livsopfattelse og deres måde at tackle tilværelsen på.

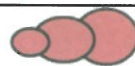
Det dialogiske selv

Den norske klasserumsforsker Olga Dysthe har overbevisende belyst, hvor lidt børn lærer i en almindelig klasseundervisning. (Dysthe, Olga:

Det flerstemmige klasserummet. Gyldendal).

Læreren/præsten tror, at eleverne lærer noget, når der er nogenlunde ro i timen, og læreren/præsten fortæller eller forklarer og stiller nogle spørgs-

Den gode fortælling er menneskets vej til identitet.

mål ind imellem, som nogle få elever svarer på. Man kan let bilde sig selv ind, at en sådan undervisning er lykkedes. I praksis viser det sig, at eleverne får meget ringe udbytte af en sådan undervisning, som formodentlig er standardmodellen i kirkens undervisning. Ifølge Dysthe skal eleverne selv i dialog med hinanden for at forstå og få mening i stoffet. Mening opstår i dialog mellem eleverne indbyrdes, når de med deres eget sprog forsøger at få betydning i en tekst eller løse et problem.

Synspunktet understøttes og udbygges af Bakhtin (Holquist, M: Dialogism. Bakhtin and his world. Routledge. New York. 1990).

Han skelner mellem det autoritære ord og det indre overbevisende ord. Det indre overbevisende ord er halvt ens eget og halvt den andens. Forståelse er aldrig overførsel af en andens mening. Den meningsfulde forståelse opstår i dialog og ved respons. I dialogen opstår en fælles videnskonsstruktion, som bygger på det eleverne har med sig af hverdagserfaringer samt det nye, som bringes på banen i undervisningen. Skal eleverne virkelig tilegne sig skolestoffet skal de altså selv gå i dialog med hinanden om stoffet, og i den dialogiske proces få det til at kaste mening og betydning af sig.

En ny kirkepædagogik!

Som ovenfor nævnt tror jeg, det er nødvendigt, at kirken forholder sig bevidst til den nye skolekultur. Det er den børnene bærer med sig ind i kon-

firmandstuen og i kirkens børneklub. Hvis de her udelukkende møder det autoritære ord i form af en formidlingskultur, som ikke stiller spørgsmål og ikke inddrager børnene og de unge aktivt i læringsprocessen, kan det ikke undre, at de finder kirken gammeldags og kedelig og har svært at bruge den til noget meningsfuldt.

Mon ikke tiden er inde til, at man i den kirkelige undervisning både til børn og voksne gennemreflekterer

forfra pædagogisk og teologisk, hvordan man kan iværksætte praksisnære læringsprocesser, med udgangs-

punkt i deltagerens egne problemer, konflikter og livserfaringer, så folk bliver aktører i deres egen tilegnelse af kristendommen, og den herved får mening og betydning i en løbende dialogisk proces mellem deltagerne. Måske kunne et sådant projekt bidrage til en hårdt tiltrængt fornyelse af folkekirken.

Referencer:

Bjørgen, Ivar: Ansvar for egen læring. Tapir. 1991.

Bjørgen, Ivar: Norsk pedagogisk tidsskrift. 1/1992. Det amputerte og det fuldstendige læringsbegreb.

Dysthe, Olga: Det flerstemmige klasserommet. Skrivning og samtale for å lære. Gyldendal.

Jean Lane: Foretagsmanuskript maj 1988: Formidlingskultur og den praktiske forståelses kultur.

Holquist, Michael: Dialogism. Bakhtin and his world. Routledge. New York 1990.

Resnick, M: Learning in School and out. Educational Researcher. 16/87, 13-20.

Tange og Harbsmejer: K-2000 Evalueringsrapport. KFUM og KFUK. 1995.

Tange, Nina: Religionspædagogiske Pejlinger. Religionspædagogisk Forlag. 1999.

Eleverne skal selv i dialog med hinanden for at forstå og få mening i stoffet.

Den nye virkelighed

Af sognepræst
Morten Skovsted

Den i vor tid så højt
besungne nye
virkelighed har også sin
virkelighed i
konfirmandstuen:

Eleverne er vant til at
være krævende, og hvis
det er en stor opgave
at få dem til at

være stille, så
er det
alligevel
en langt
større
opgave
at
gøre
dem

til, at udgangspunktet
for deres verden er dem
selv.

Vi kan harcelere over
det alt det vi vil i vores
prædikerne, og vi kan
råbe fra tagene, men det
er nu engang sådan det
er i år 2000.

Gang på gang har jeg
selv måttet konstatere,
at konfirmanderne har
fanget imponerende lidt
efter 6-7 måneders
(naturligvis
uovertruffen)
undervisning i
konfirmandstuen. Jeg
forventer ikke
masseomvendelser på
mine konfirmandhold,
men jeg tror og håber,
at det budskab og de
spørgsmål og svar, jeg
selv lever af og er sat til
at formidle, også kan
ramme konfirmanderne.
I hvert fald mere, end
det gælder i dag.

Og så nærmer vi os et
pædagogisk
modebegreb: *hjælp til
egen læring*: At eleverne
får lov til selv at
arbejde med et stof, så
det på den måde kan
finde klangbund i det,
der er elevernes eget.
Det er en elementær
erfaring fra mange
områder, at det er
sådan, man bedst lærer.

Kraftigt inspireret af
Steen Larsens
pædagogiske arbejde/
tænkning/teorier (især
IT og nye læreprocesser,
eget forlag, 1998)
begyndte jeg så i løbet
af sommeren og

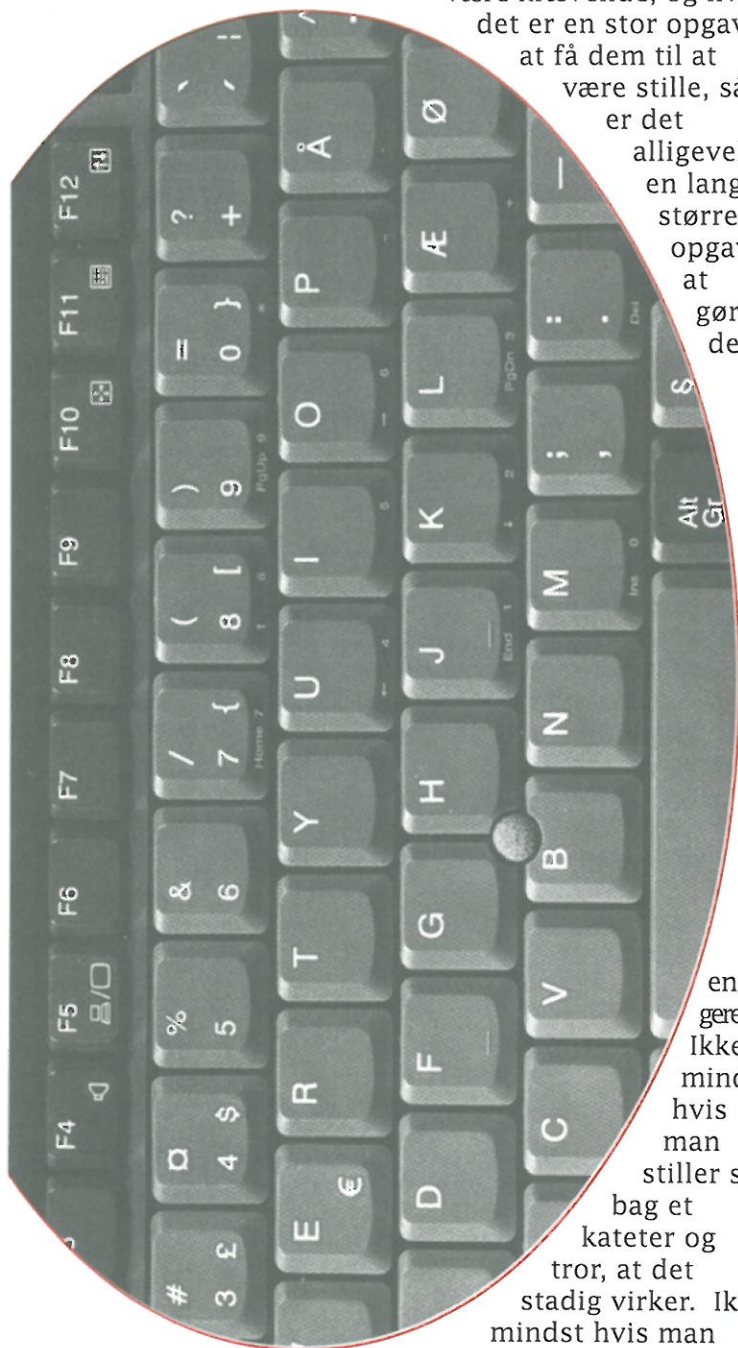
efteråret 1999 at tale
med menighedsrådet
om muligheden for at
indkøbe 4-5 PC'er til
konfirmandstuen.
Menighedsrådet var
meget positive overfor
ideen, og da der kom
tilsagn fra

Kirkeministeriet om et
pænt bidrag til dette
pilotprojekt, kunne vi
gå i gang med at
indkøbe og installere
maskinerne omkring jul
og nytår.

Et stykke inde i januar
kunne vi gå i gang, og
da vi efterhånden kom
ovenpå teknikken,
tegnede der sig en fast
arbejdsform i *den nye
virkeligheds
konfirmandforløb* som
følger:

- Under et givent tema,
f.eks. *Jesu liv*, findes en
række emner, f.eks.
venner og fjender, som
eleverne kan vælge at
arbejde med. De kan
også selv finde på
emner, men skal gøre
det i god tid, så
underviseren kan
forberede en startside
(se nedenfor) til emnet.
Konfirmanderne
inddeles i 3-5
mandsgrupper efter
egne ønsker i forhold til
emne.

- Hver gruppe tager
udgangspunkt i den
startside, underviseren
har sat som ramme for
emnet. Startsidens
fortæller lidt om emnet,
giver forslag til,
hvordan man kan
arbejde med emnet

enga-
gerede.

Ikke
mindst

hvis
man

stiller sig
bag et

kateter og
tror, at det

stadig virker. Ikke
mindst hvis man

tror, man skal tale til
konfirmanderne. For
konfirmanderne vil
tales med, og de er vant

PC'erne er geniale katalysatorer for nye ideer og kaster uundgåeligt nyt lys over en meget spændende opgave.

(interviews, billeder, musik) o.s.v. Startsidens skal være så bred som muligt og er især tænkt som en hjælp til at komme i gang og få ideer. Den skal ikke „bare“ bestå af spørgsmål, der skal besvares, for så har man erstattet den uengagerende præst med en uengagerende maskine.

- Efter fire til seks uger præsenterer konfirmanderne deres færdige projektopgave som en hjemmeside, der fremlægges mundtligt for resten af holdet og derefter lægges ud på Internettet.
- Efter hver lektion skriver hver konfirmand i sin egen *log-bog*. Her reflekteres der over, hvad der er blevet lavet, hvilke planer man har, og hvordan man selv synes, det er gået. Log-bogen skaber et rum for refleksion for eleven, og giver samtidig vejlederen mulighed for at følge med i læringsprocessen.

På den måde får præsten også hjælp til at indtage sin nye rolle, nu ikke som underviser, men som vejleder: Præsten skal vejlede eleven, så dennes forløb bliver konstruktivt og ikke udarter sig. Præsten skal også hele tiden at spejle og reflektere kristendommen ind i det, der arbejdes med. „Hvad har det med Gud at gøre? Hvad siger Jesus om det?“ Præsten kan på den måde også øve sig i den for præster så sunde øvelse „at give slip“. Det betyder, at han/hun skal give konfirmanden en udstrakt grad af selvbestemmelse og *gå med dem* i stedet for at bestemme deres vej.

Du kan se eksempler på startsider, færdige projekter o.s.v. på www.konfirmandweb.dk, der dog ligger lidt død hen, indtil vi i løbet af sensommeren får gjort næste års forløb klart.

Det er tanken, at projektet med tiden skal udvides til også at gælde andre sogne, dels

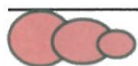
så konfirmanderne kan fremvise deres projekter for en bredere kreds af jævnaldrende, som de så afsluttende f.eks. kan tage på konfirmandlejr med. Men også for at flere kan få glæde af det hoved- og benarbejde, vi har lagt i dette pilotprojekt.

Jeg lover ingen, at denne arbejdsform giver mindre arbejde, men jeg garanterer, at den giver større udbytte ... ikke mindst for konfirmanderne! Der skal investeres blod, sved og sikkert også tårer, før det hele fungerer, især i forhold til den teknik, der så nemt træder i karalter, men det er det hele værd. Konfirmanderne udviser en stolthed og

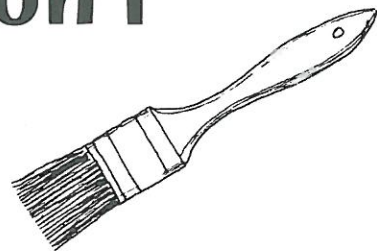
et engagement, man ikke troede muligt overfor emnet og deres projekter. Det mest interessante er dog, at PC'er i konfirmandstuen bliver „rambukke for pædagogisk nytænkning.

PC'erne er geniale katalysatorer for nye ideer og kaster uundgåeligt nyt lys over en meget spændende opgave. Således tvinger IT-arbejdsformen konfirmanderne til at sidde i grupper og tænke i grupper og arbejde med projekter og problemformuleringer og arbejdsdeling o.s.v. Alt sammen pædagogiske tiltag, der også nemt kan overføres på arbejdsformer, der ikke indbefatter computere.

Jeg lover ingen, at denne arbejdsform giver mindre arbejde, men jeg garanterer, at den giver større udbytte ... ikke mindst for konfirmanderne!

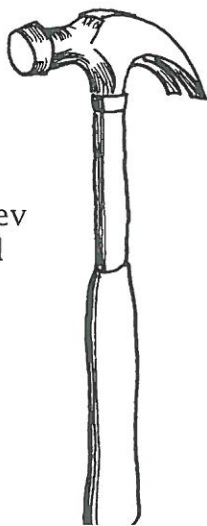
En praktisk dimension i konfirmandundervisningen

“Kære konfirmander.

Nu skal vi sammen gå ind i det univers, som tiden indtil jeres konfirmation er. I skal opleve forskellige ting, der har med jeres kristne tro at gøre...”

Disse ord er indledningen til et program jeg laver til konfirmanderne om deres konfirmandundervisning.

Af sognepræst
Anne-Marie
Darnsgaard Ditlev
- Voldum og Rud
sogne.

Grunden til, at jeg begynder denne lille artikel med disse brevlíner er for at vise, at det for mig er vigtigt at påpege, at det kristne vi skal dele sammen nærmere er et univers end det er konkret undervisning.

Hvordan får jeg så mine intentioner om indlevelse i et kristent univers og forpligtigelsen på undervisning til at hænge sammen?

Ja, lad os håbe, at jeg får det til at hænge sammen! Jeg forsøger det i hvert fald ved

1) At lave det omtalte program, hvori jeg bl.a. skriver et brev til konfirmanderne og et til forældrene om dette univers/undervisning, om hvad jeg kan tilbyde dem og hvad jeg ønsker og forventer mig af dem.

Dette program får jeg trykt i et flot lay-out med fotografier og trykte kristne symboler. Det gives til konfirmander, forældre, skole, menighedsråd og andre interesserede og er beregnet på at gemme og bruge under hele forløbet.

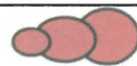
2) At fordele undervisningstimerne sådan, at
a. en del af undervisningen er over hele dage dvs. kl.8.00-kl. 14.00. Det giver gode muligheder for oplevelser og fordybelse i “universet” og for at lave noget kreativt og praktisk. Disse dage ligger i oktober måned.

b. en del er “almindelige” 2-lektioners forløb. Dette

forløb begynder umiddelbart før kirkeårets begyndelse og slutter sidst i maj. Vi har dermed de fleste af kirkeårets højtider at slå følge med. De ugentlige timer giver mulighed for en tilvænning og fortrolighed med konfirmandstuen, kirkerne og mig. Og den kortere tid giver mulighed for koncentreret indlæring.

3) at forsøge at gøre kristendommen så praktisk og konkret som muligt. Eksempelvis ved at bruge en hel dag på at lave noget konkret og praktisk. Noget, som kan bruges i det videre forløb. Bruges helt konkret og som et gennemgående tema.

Et år lavede vi kors. Der blev lavet 6 forskellige store kors, som skulle bruges i kirkerne til konfirmandernes gudstjeneste,- til påske og til udsmykning ved deres konfirmationer.

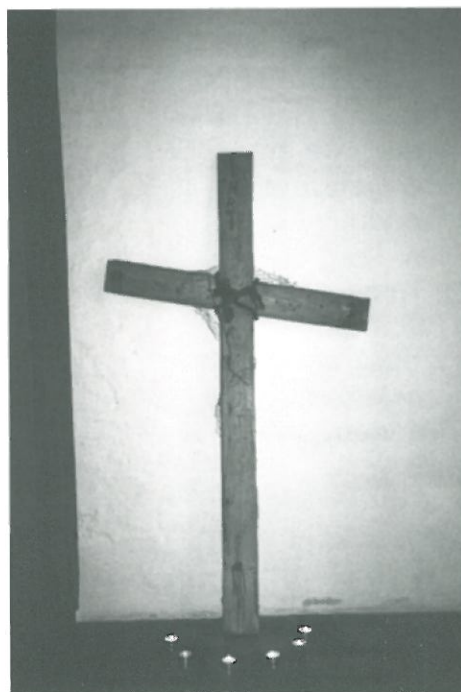
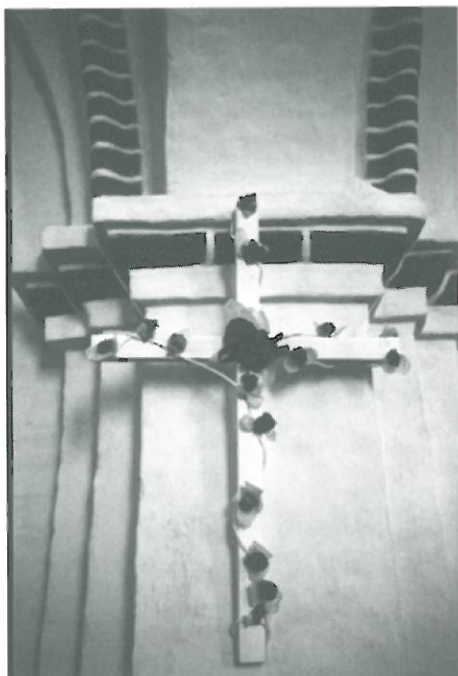
Det var fabelagtigt. De var begejstrede og i godt humør hele den dag, de lavede korsene. Vi havde senere en konkret og glad oplevelse at relatere til, når vi talte om korset. Endvidere var korsene en udvidelse af vore liturgiske muligheder det år og er det stadig! Korsene var dramatisk udsmykning og forkyndelse på selve konfirmationsdagen og

konfirmanderne var stolte.

Et andet år lavede vi lysestager. De smukkeste trælysestager med korset som symbol (symbolet lavede de helt uopfordret). Hver enkelt lavede en lysestage, så det blev et personligt og individuelt projekt kan man sige i forhold til korset, som var et fælles projekt og

efterfølgende blev kirkens ejendom. Lysestagerne brugte vi til vore morgenandagter, - til konfirmandernes guds-tjeneste og til en smuk og lysende udsmykning og forkyndelse på selve konfirmationsdagen.

Efterfølgende fik de lysestagerne med hjem til brug i livet fremover. Under hele forløbet var lyset et gennem-

gående tema. Det var meget smukt.

Et tredje år lavede vi julekrybber.

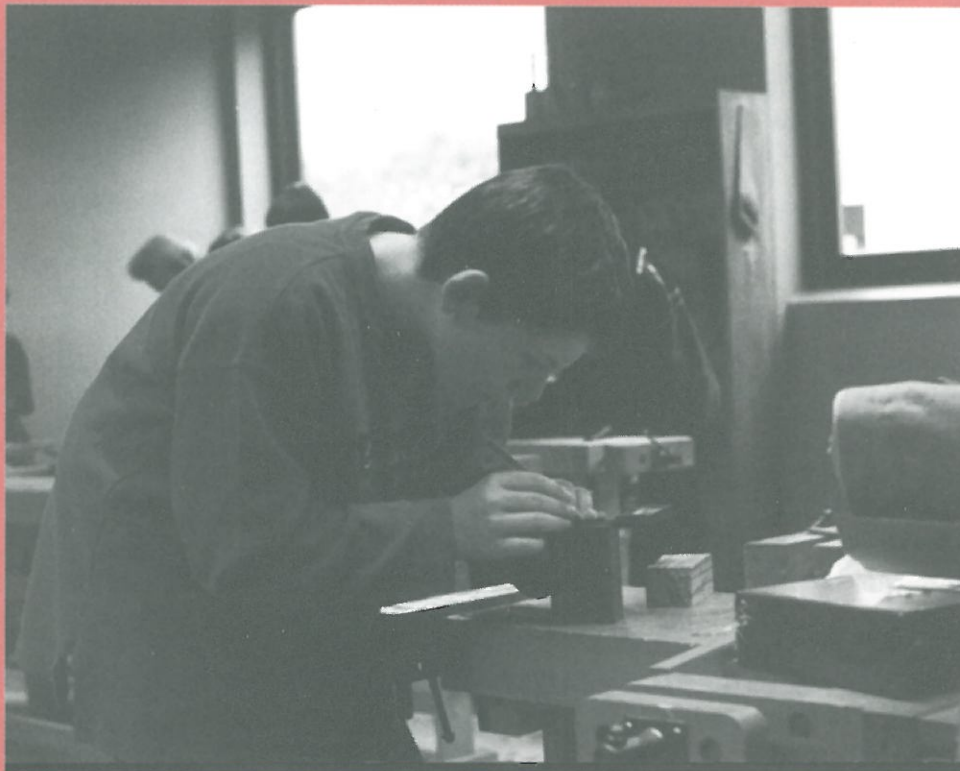
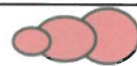
Et storstilet projekt, som af forskellige grunde ikke blev lavet på en af de hele dage, men i december måneds ugentlige konfirmand-undervisning. Det år blev jomfru Maria med Jesus-barnet lavet, Josef, en hyrde og et lam. Det blev arrangeret meget flot med en tømrers hjælp i den store af vore kirker og blev indviet i december måned sidste år. Det er nu kirkens ejendom og en blivende udsmykning og del af kirkens liv. Igen et fælles projekt. Temaet blev så naturligvis julens fortælling, men også om klosterlivet, Frans af Assisi og julekrybbetraditionen. At bruge det liturgisk begrænsede sig til juletiden, men var så til gengæld et meget synligt og virksomt element i juletiden og vil

blive det fremover.

I tre år har jeg haft denne helt konkrete og praktiske dimension med i min konfirmand-undervisning. Jeg forsøger også på andre måder at gøre det praktisk, men i denne artikel er det først og fremmest disse tre eksempler, der skal fremhæves.

For mig er der ingen tvivl om, at jeg vil fortsætte på denne måde. Det er spændende og berigende og det er brugbart på flere planer. Det giver konfirmanderne nogle yderligere oplevelser og en indsigt i betydningen af korset,- eller lyset,- eller Jesu fødsel - eller hvad det end må blive til fremover end ord alene kan give.

Jeg allierer mig med en kreativ og praktisk person, ellers kan jeg ikke. De to første gange fik jeg en lærer med og det var rigtig godt. Men så ville skolen ikke mere lade en lærer gå til det. Så allierede jeg mig med en meget kreativ kvinde fra sognet og det var mindst lige så godt. Det spændende er jo netop, hvad vi i fællesskab kan få ud af det.

Jeg har meget respekt for vores forskellighed som undervisere. Det er virkelig meget individuelt, hvordan vi bedst kan formidle det, vi gerne vil formidle. Dette er et kik ind i en forholdsvis lille del af min undervisning, - men en del som kommer til at sende sit skin ind over resten af undervisningen og forløbet. Alle glædes over resultatet og konfirmanderne bliver synlige i menigheden på en god måde. Og endelig

glæder præsten sig også over resultatet! Det er dejligt at have noget konkret at forholde sig til, - dejligt at kunne tale om det, vise det frem og være stolt af konfirmanderne og det vi laver.

Fotos: Anne-Marie Darnsgaard Ditlev

Rød og grøn rut og menigh

Om kirke-skole samarbejdet

Af sognepræst Johs. Kühle
og sognemedhjælper Inge Andersen

En tirsdag kl.10 for måske 10 år siden kom en 2. klasse til Abildgård Kirke for at se på indretningen i den lokale kirke. Da det var indenfor almindelig åbningstid, regnede læreren med, at klassen nok kunne få lov til at se sig omkring og opleve noget af det i virkeligheden, som man havde beskæftiget sig med teoretisk på skolen.

Tilfældigvis kom en præst forbi, og han kastede sig ud i en improviseret rundvisning med afprøvning af knæleskamler, præstekjole, prædikestol og orgel. Børnene fik en del ud af det og lærte ikke alene om kirkens inventar, men også om deres lokale kirke og præst. Og for præsten blev den en god og hurtig måde at møde børnene på og lære dem om deres egen kirke.

Dette improviserede kirke - skole program har senere fået form og er tilpasset de læseplaner,

"Skoletjenesten ved Abildgård kirke"
Abildgård Kirke tegnet med alle aktiviteter er forside på den folder, som uddeles til lærerne på de lokale skoler

gennem kirke- edslokaler

ildgård Kirke, Frederikshavn.

som findes for både kristendom, dansk, formning og musik. Ligesom man på en skovtur kan vælge at følge rød, grøn eller gul rute, kan lærerne i kirken modtage et velprøvet, alderssvarende program, som ikke "lapper over" programmet ved andre kirkebesøg.

For lærerne er et kirke-skole program en sikker succes, fordi kirkens pædagoger er hjemme i stoffet, og de kan derfor være intenst opmærksom og nærværende under rundvisningen. For Kirken er det naturligvis omfattende at skulle kunne undervise elever fra 3 skoler fordelt på 6 - 7 klasser så mange gange om året. Men programmet er udviklet en gang for alle, og man behøver derfor ikke at opfinde de vise sten hver gang. Alligevel er resultatet, at børn i sognet bliver fortrolige med den lokale kirke, som ikke kun har tilbud for konfirmander og juniorkonfirmander på 3. og 7. klassetrin, men også arrangementer før jul og før påske og måske en ganske almindelig skoledag.

"Skolekorskoncert"

Som optakt til efteråret samles skolekorene fra de 3 skoler og giver en fælles koncert med et tema, som kan illustreres med rytmisk musik og sange og knyttes sammen af sognets familiegudstjenesteliturgi. Temaerne har f. eks været "Afrika", "Jorden rundt på 80 minutter", "Ta' mig med til drømmeland", "På sejlads med MS Kirken" og den rytmiske kantate om Jonas.

Vi tilbyder følgende programmer:

1. Den gode påskefortælling BH klasse
v/sognemedhjælper og præst
2. Vores sognekirke 1. klasse
v/sognemedhjælper og præst
3. Navn, fødsels- og døbsregistrering 2.- 6. kl.
v/sognemedhjælper, kordegn, præst
4. Skolekorskoncert 3.- 5. kl.
v/præst
5. Børn og døden 3.- 6. kl.
v/præst
6. Orgel, nye og gamle salmer 4.- 6. kl.
v/organist og præst
7. Kirken som arbejdsplads 4.- 6. kl.
v/sognemedhjælper og præst
8. Julekrybbe - udstilling i kirken 4. klasse
v/sognemedhjælper og præst (speciel invitation)
9. Sagnet og dets kirke 5. klasse
v/sognemedhjælper og præst
10. Skolepåske 5. klasse
v/præst og sognemedhjælper (speciel invitation)
11. Orientering om konfirmationsforberedelse 6. klasse
v/præst
12. Død og begravelse 8.- 10. kl.
v/præst
13. Kærlighed og voldtægt 9.- 10. kl.
v/præst

"Rute-oversigt"

Her er oversigten over rød, grøn og gul rute, dvs. de tilbudte programmer for de enkelte alderstrin. Naturligvis kan der fra tid til anden arbejdes med helt andre emner efter forslag fra såvel skole som kirke. F. eks har Afrika været tema i et helt efterår. Men vægten ligger fortsat på det almindelige gentagne program.

"Julekrybber"

Hvert år i oktober inviteres lærerne fra 4. klasse til at deltage i fremstilling af julens tema som billedkunst. I forbindelse med opsætning af "julekrybberne" benytter sognemedhjælperen og præsterne lejligheden til, med teater og skuespil, at fortælle børnene julens historie.

"Julegaven"

Juleaften er der familiegudstjeneste. Og de optrædende er junior-konfirmander, som har fået lov at være med. Her er verdens største og bedste julegave netop blevet pakket ud.

Konfirmationsforberedelse skoleskema???

- en af tidens udfordringer til samarbejdet mellem skole og kirke

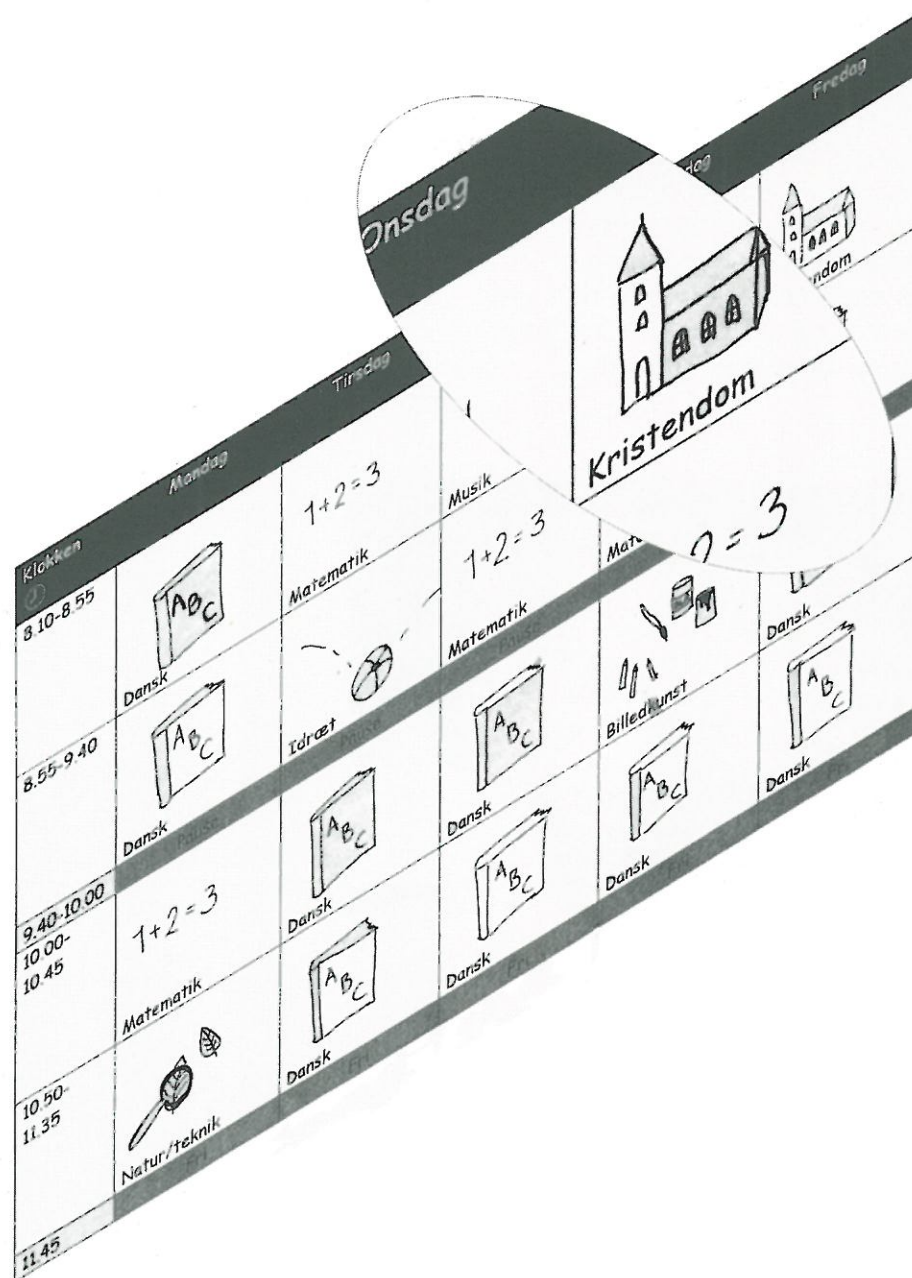
Af Sognepræst Lars
Nymark Heilesen

Traditionen

Så længe nogen af os kan huske - og generationer før os - har konfirmationsforberedelsen ligget i en eller to morgentimer i ugeforløbet. I grunden har vi vel være fristet til at tænke, at sådan har det altid været lige siden verdens skabelse - at det er en del af Guds gode skaberordning for kirkens liv.

Virkeligheden

Men virkeligheden belærer os om noget andet. Hvis man går til undervisnings- og forskningsministeriets „vejledning om fastsættelse af tiden for konfirmationsforberedelsen“ - det papir, som kommer på bordet, når tingene ikke længere går selvfølgelig - står der ikke en stavelse om, at konfirmationsforberedelsen skal foregå i morgentimer, kun at den skal foregå inden for 7. eller 8.klasses normalskema. Og kigger vi i ”den kongelige anordning om konfirmation” fra 1989, er der heller ingen indholdsmæssig begrundelse for, at konfirmationsforbered-

på fremtidens

elsen absolut skulle være placeret mellem kl.8 og kl.10 - tværtimod kunne man fristes til at sige: med den vægt vi siden 1980'erne i kirken har lagt på, at konfirmationsforberedelse er noget helt andet end skoleundervisning og pensumindlæring, trives den måske ikke engang optimalt sammen med matematik og geografi!

Et opbrud

Men virkeligheden belærer os også på en anden led om, at det ikke er nogen hellig urørlighed, traditionen har forlenet konfirmationsforberedelsens morgentimer med. Sidste år rejste sagen sig i Åby sogn i Århus med stor mediebevågenhed. En skole ville flytte på placeringen af konfirmationsforberedelsen i skemaet og har holdt fast på sit ønske og tilsyneladende gennemført det med held trods kirkelig modstand og protest. Nogle kunne måske fristes til at tænke, at det må handle om særlige forhold i det

sogn og skoledistrikt - eller storbyforhold. Men den holder ikke! Mange andre steder såvel i by som på land er spørgsmålet om konfirmationsforberedelsen i skoleskemaet for længst blevet rejst, og flere steder vil følge efter, fordi det handler om et vilkår, vi i dag har konfirmationsforberedelsen på. Det har på én gang noget at gøre med kirkens situation i dag - og med folkeskolens.

Folkeskolen i bevægelse

Hvor vi i kirken til stadighed må gøre noget for at blive synlige i medierne, forholder det sig anderledes med folkeskolen. Den er i disse år dagligt i aviserne - måske mere end ønskeligt, set fra dens egen side! Mens man vedholdende i medierne kritiserer skolen for at gøre for lidt, er sandheden den, at der ikke er sket så meget på skolerne i mange år, som der gør nu i forlængelse af den seneste folkeskolelov af 1994. Det er det, vi løber ind i med konfirmationsforberedelsen.

Ikke at skolen ikke vil samarbejde med kirken - tværtimod, det mærker vi jo på så mange andre felter, ikke mindst skole-kirke-samarbejdet - men at skolen selv har noget, den vil lige nu.

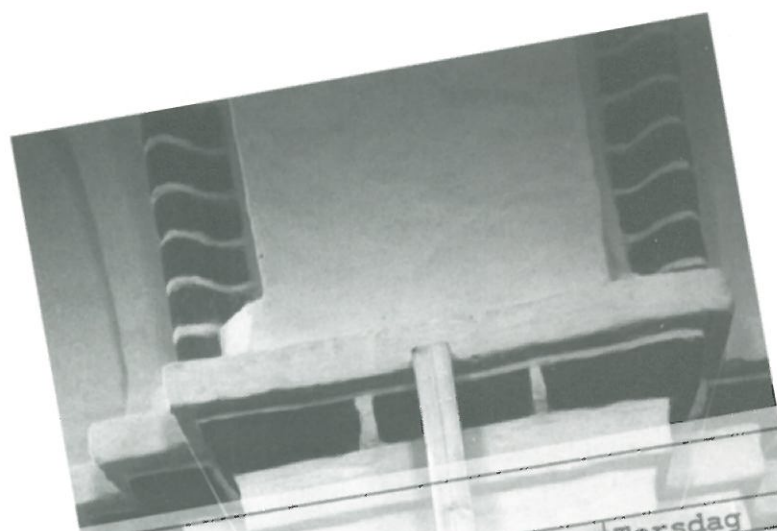
Sammenhæng og fleksibilitet

Folkeskoleloven af 1994 har som sit udgangspunkt, at skolen skal rumme udfordringer for *alle* elever. Der ligger et krav om, at undervisningen skal tilpasses efter elevernes individuelle behov og forudsætninger med en stadig vekselvirkning mellem arbejdsformer og tværgående emner og problemstillinger (tværfaglighed). Det rører ved de eksisterende rammer for skoledagen. En ny indretning af skolens fysiske rum, men også en opbrydning af den traditionelle fagdeling, ligesom opbrydning af det traditionelle time- og ugeskema, der ikke har den nødvendige fleksibilitet. Det er alt sammen i fuld gang på landets skoler. Det er derfor ikke så mærkeligt, at skoleledelsens

og skolebestyrelsens øjne kan ske at falde på konfirmationsforberedelsens traditionelle morgenmodul. De bundne timer til konfirmationsforberedelsen kan komme til at optræde blokerende i forhold til de forsøgsmuligheder, skolerne vil prøve kræfter med. Ønskerne om at kunne ændre på traditionen ligger lige for.

Helhedsskolen og 3.klasse

Endnu et stort udviklingsprojekt, som folkeskolen er i gang med i disse år, er ideerne om at integrere "leg og læring" på indskolingstrinnet (børnehaveklasse til 3.klasse). Et andet ord for det er "helhedsskolen", en legende, værksteds-orienteret læringsform, der har fordybelsen som sit mål. Det betyder umiddelbart i de igangværende forsøg en forlængelse af de yngste klassers skoledag med en time. Udvidelsen rammer den indledende konfirmationsforberedelse (og i øvrigt mange andre af fritidstil-

Tirsdag	Onsdag	Torsdag
Dansk PS .	Idræt LK GY1	Dansk PS .
Dansk PS .	Idræt LK GY1	Dansk PS .
Billedkunst KB FO	Matematik AH .	Kristendom JW .
Billedkunst KB FO	Matematik AH .	Matematik AH .
Historie JW .	Dansk PS .	Sløjd KØ SL
		Håndarbejd KB HÅ
Musik BR MU	Dansk PS .	Sløjd KØ SL
		Håndarbejd KB HÅ

budene),
for hvor
lang kan
man med
rimelighed
gøre den
dag, børn i
3. klasse
modtager undervisning?

Kirke på dialogens vilkår

Spørgsmålstegnet ved konfirmationsforberedelsens placering på skoleskemaet har som sagt også noget med *kirkens situation* at gøre. Vi er ikke mere en kirke på traditionens urørlige vilkår, som alle andre bliver nødt til at tage bestik af, når de indretter sig. Vi er en institution blandt

andre.
Selv om vi kan benævne os som den anden store institution i samfundet, der med rette kan sætte *folkeforan*, kan vi ikke mere pukke på traditionens fortrinsret, eller hævde, at præsters arbejdsvilkår skulle kræve særlige hensyn af alle andre. Vi er som kirke til på dialogens vilkår i samfundet. Vi kan kun i en dialog med omgivelserne pege på og argumentere for det væsentlige arbejde, vi gør aktuelt med børn og

unge i
konfirmations-
forberedelse/
indledende
konfirmations-
forberedelse,
for ad den vej
at prøve at
skabe
forståelse
for, at det
arbejde
også skal
have
mulighed
for at folde
sig ud og få en

væsentlig placering til
gavn - ikke kun for
kirkens eget formål,
men også for skolens.

Samarbejde

Situationen kalder på samarbejde. Samtale til gensidig forståelse for, hvad skolens undervisning og kirkens undervisning har som mål og følgende kunne bruge som rammer. Det kunne måske i enighed føre frem til nye strukturer for konfirmationsforberedelsens placering i forhold til skoleskemaet. Og bestemt ikke

nødvendigt ringere strukturer end dem, vi har i dag. Hvem siger, at de to ugentlige morgentimer er de eneste tænkelige eller i det hele taget bedste rammer for hos unge at styrke "fortroligheden med den kristne børnelærdom og folkekirkens gudstjeneste"? Hvad f.eks. med kortere perioder med 3 samlede ugentlige konfirmationstimer (mod de nuværende to) med de udvidede muligheder for kreativitet i undervisningen, det giver, eller temadage til fordybelse og ekskursion - til gengæld for perioder, hvor skolen helt kan disponere over undervisningstiden uden at skulle tage hensyn til kirken, eller hvor kirken måske endda kan indgå som lokal ressource i 7.klasses projektuge? Flere modeller kunne tænkes. Eller der er mange gode og

udfordrende muligheder, når først ordentlige samtaler slippes løs.

Også omkring helhedsskolen

Et langt større problem synes imidlertid helhedsskolens udvidelse af skoledagen at udgøre for den indledende konfirmationsforberedelse.

Kirke- og undervisningsministeren har på forespørgsel lovet at tage sagen op. Men også her kunne den åbne samtale vise sig at føre frem til konstruktive løsninger. Kunne det måske være muligt at lade en af ugens skoledage slutte til middag af hensyn til de forskellige fritidstilbud *uden for* skolen, heriblandt kirkens? Sådan har man gjort det nogle steder i en erkendelse af, at der ligefrem lå en klar gevinst for skolens eget formål i et samarbejde.

Fælles mål

Her ligger mit egentlige spørgsmål til situationen. Folkeskolen vil efter sit formål i dag ikke kun være funktionsrettet mod samfundslivets praktiske krav, men grundlæggende være "oplysning af tilværelsen". Hvad lever jeg på – og hvad lever jeg for? Folkeskolen ser det som sit væsentlige mål at give børn dannelsesgrundlaget for en personlig identitet. Det er en simpel forudsætning for, at de kan manøvrere i det kaotiske og pluralistiske videnssamfund, som her ved årtusindskiftet har afløst industri-samfundet. Med signalord fra folkeskolens formålsparagraf: den enkelte elevs alsidige, personlige udvikling, tillid til egne muligheder, baggrund for at tage stilling, fortrolighed med dansk kultur, forståelse for andre kulturer og menneskets samspil med naturen,

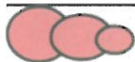
medbestemmelse, medansvar, rettigheder og pligter.

Hvis folkeskolen ser sig om i vores kulturkreds, er kristendommen og kirken en omfattende sammenhæng, der netop vil

- vække og nære sansen for det enkelte menneskes urørlighed og absolutte værd, uanset intellektuelle evner, nationalitet, race og religion
- tydeliggøre det personlige ansvar, individuelt og samfundsmæssigt
- nære agtelsen og respekten for naturen
- styrke rodfæstetheden i forhold til folk, sprog og historie
- forstå og respektere mennesker med en anden kultur og religion end ens egen.

Uden på nogen måde at underkende, at skolen og kirken i deres udgangspunkt er forskellige – bekendelsen og gudstjenesten adskiller – kan fælles forhandlinger om kon-

firmationsforberedelsens fremtidige placering forhåbentlig blive anledning til et frugtbart møde mellem det, vi vil, og det, skolen vil. Da er vi himmelvidt fra alt det golde, der let bliver resultatet af en konflikt.

Af Lektor Marie Louise Christiansen

Århus Dag og Aftenseminarium

Underviser i de pædagogiske fag i læreruddannelsen på 4. år

Folkeskolelærer og speciallæreruddannet

Åben uddannelses studerende i teologi ved Århus Universitet

Underviser på Pastorseminariet i Århus omkring „Hvad er det for børn vi underviser i konfirmandstuen og hvordan skal de undervises.“

”Kirken som underviser”

Er der forskel på at undervise i skolen og i konfirmandstuen?

Ja, der er forskel på at undervise i skolen og konfirmandstuen? Der er den forskel at konfirmand-undervisningen er frivillig, den bygger på et meget afgrænset defineret stofområde, den har et budskab.

Er der også forskel på 7.a i konfirmandstuen og i klasseværelset?

Hvis der er en forskel er den ikke let at få øje på. 7.a er en samling af unge mennesker der er under ombygning fra børn til voksne. De er utrolig optaget af deres egne forandringer og har brug for at gøre en forskel i forhold til forældre, lærere og kammerater.

Børnene er påvirket af vores moderne samfund, hvor det faste normgrundlag ikke længere eksisterer og hvor der fokuseres på individet fremfor fællesskabet. Når man skal skabe en undervisning eller et

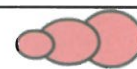
læringsmiljø for disse børn, må det tages i betragtning, at sammen med det moderne samfund er også en helt anden indstilling til børn og unge. Børn er vant til at blive hørt og er vant til at være med i beslutningsprocesserne omkring så og sige alt, hvad der har med deres liv at gøre. Den voksne er ikke længere en autoritet, hvis ord er lov – der vil altid blive stillet spørgsmål ved de beslutninger, der træffes. Disse elevforudsætninger påvirker den måde vi tilrettelægger undervisningen på.

Traditionelt set er vi tilbøjelige til at sige at læreren giver undervisning, mens eleven modtager undervisning. Hermed kunne man forledes til at mene, at det at modtage undervisning er det samme som at lære. Læring er ikke noget, man kan modtage, læring er noget man selv aktivt gør, derfor må vi

omfortolke vores forståelse af begrebet undervisning. Hvis vi ikke gør det kan det ske det absurde at læreren leverer perfekt undervisning, uden at eleverne lærer noget.

Der kan opstilles nogle punkter der er nødvendige for at læring kan foregå :

- Læring er en subjektiv proces – det er kun den lærende selv der kan lære, andre kan hjælpe til via undervisning
- Læring er en aktiv proces. Den lærende må gøre noget
- Læring er et socialt fænomen, der finder sted i en social og meningsbærende kontekst
- Læring består af at udvikle nye kompetencer og dermed nye handlemuligheder
- De nye kompetencer bygger ovenpå allerede eksisterende.
- Den lærende må ville sin læring

I et samfund hvor polariseringen er meget stor er konfirmandstuen en arena, som bør og kan gøre en forskel

Historisk set er meget undervisning foregået via formidling. Læreren opfatter eleverne som tomme kar, der skal fyldes med allerede kendt og vigtig viden. I de senere år har undervisningen ændret sig, så der nu mere tages udgangspunkt i en erkendelse af at eleverne ved noget på forhånd, de har en forforståelse for faktisk alt hvad de beskæftiger sig med. Denne forståelse danner rammen om undervisningen, som kan tilrettelægges på flere forskellige måder. Læreren kan vælge at lade eleverne arbejde i emnearbejde, hvor læreren stadig er bestemmende om f.eks. emnet, indhold og arbejdsform. Eleverne arbejder evt. i værksteder med dele af emnet. Det, der kendetegner et emnearbejde er, at det tager udgangspunkt i emnets virkelighed. Emnet kunne f.eks. være Jesu lignelser. Der kunne arbejdes i grupper med 2 eller 3 forskellige lignelser, hvor forskellige væsentlige områder indenfor konfirmandundervisningen ligger, tilgivelse, barm-hjertighed o.a. Eleverne arbejder på forskellig måde med disse delemner og får igennem egen aktivitet en forståelse for, hvorfor Jesus brugte lignelsen som formidling af væsentlige livsspørgsmål.

Læreren kunne også vælge at lade eleverne arbejde projektorienteret med området lignelser. I den projektorienterede arbejdsform er eleverne undersøgende. De danner sig en mening om området. I et projektforsløb om Jesu lignelser kunne undervisningen tage udgangspunkt i en brainstorm omkring "Hvad er en lignelse".? Eleverne skulle derefter vælge, hvilke områder, de kunne tænke sig at undersøge og der ville så være en periode, hvor eleverne arbejdede selvstændigt med tilgang til f.eks. samtlige konfirmandmaterialer og andet relevant litteratur, computeren med internet tilgang, interviews o.l. Processen skulle i sidste ende munde ud i at konfirmanderne fremlagde deres arbejde og at der i evalueringen blev samlet op på hvilken viden konfirmanderne nu havde om lignelser. I den projektorienterede arbejdsform bliver læring en subjektiv og aktiv proces i et socialt og meningsfuldt

samarbejde og med et fælles udgangspunkt.

Eleverne/konfirmanderne kender denne type arbejdsformer fra skolen og er vant til at arbejde selvstændigt. For at bevare fællesskabet er fortællingen vigtig at holde fast ved – eleverne kan stadig i denne alder fascineres af en god fortælling og de store fortællinger er der jo nok af i det stofområde konfirmandundervisningen har til rådighed. I et samfund hvor polariseringen er meget stor er konfirmandstuen en arena, som bør og kan gøre en forskel. Hvis eleverne i konfirmandstuen bare en gang i forløbet får en fornemmelse at der stadig i vores rodløse tilværelse er et sted, hvor der er noget der er absolut, gør konfirmandundervisningen en forskel. Det er synd, hvis undervisningens tilrettelæggelse er så traditionel og formidlende, at konfirmanderne ikke vågner op og udvikler nye kompetencer både på det

Læring er ikke noget, man kan modtage, læring er noget man selv aktivt gør

faglige og på det personlige plan.

UNITAS
FORLAG

UNITAS FORLAG
Valby Langgade 19
DK - 2500 Valby

TLF +45 3616 6481
FAX +45 3616 0818
GIRO 211 2566

www.unitas.dk
forlag@unitas.dk

Det vrirler med skurke

Af Bob Hartman

148,- kr.

Oftest hører man kun om de gode mennesker i Bibelen, men også skurkene har en historie at fortælle, og måske er den i virkeligheden mere interessant...

Bogens hovedpersoner er bl.a. den ondskabsfulde Eglon, den skånselsløse Herodes og den stolte Farao. Deres grusomheder står heldigvis ikke uimodsagte hen, for retfærdigheden sker fyldest - de får, hvad de har fortjent - af den ondskab, de selv har sat i gang.

En morsom højtælbningsbog til kristendomstimerne, hvor forfatterens fantastiske fortælletalent og farverige fantasi giver liv til Bibelens mindre flatterende personer.

Kirken og byen

Red. af Hanne Storebjerg og Niels Thomsen

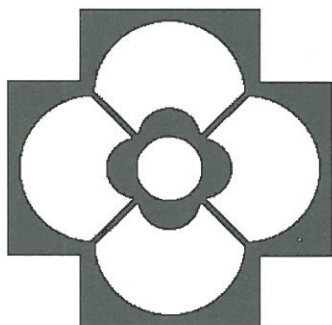
138,- kr.

En debatbog, der har modet til at møde kirken i byen...

Størstedelen af den danske befolkning bor i byen, og der vil komme flere til. Kirken har ikke længere den samme indflydelse på bybefolkningen, derfor er *kristendom i byen diakoni*. Denne antagelse underbygges i **Kirken og byen** ud fra en sociologisk, historisk og teologisk synsvinkel af personer, som har et godt kendskab til storbyforhold.

Kirken må tage den virkelighed, der omgiver den, alvorligt og besinde sig på at være kirke i en bykultur, der er de fleste menneskers livsverden.

**FOLKEKIRKENS PÆDAGOGISKE
INSTITUT**
Kirkeallé 2, DK-6240 Løgumkloster
Telefon 74 74 32 13, Telefax 74 74 50
13
E-mail: fpi@km.dk

Konfirmationsforberedelse for psykisk
udviklingshæmmede
ved lektor Finn Rosenberg
2. - 6.oktober 2000
For præster, sognemedhjælpere og andre
undervisere i kirkelig undervisning samt lærere
Ansøgningsfrist: 2.august 2000

Bibel og pædagogik i en multireligiøs tid
ved lektor Finn Rosenberg
30.oktober - 1.november 2000
For ansatte i frie, kirkelige organisationer og
kirkelige medarbejdere i øvrigt
Ansøgningsfrist: 30.august 2000

Efteruddannelse for sognemedhjælpere, hold
III, 1. af 4 kurser ved lektor Finn Rosenberg
6.-10.november 2000
For sognemedhjælpere
Ansøgningsfrist: 6.september 2000

Religionspædagogisk seminar/konference:
Æstetik og religionspædagogik
ved rektor Eberhard Harbsmeier
13.-17.november 2000
For præster, lærere og studerende
Ansøgningsfrist: 13.september 2000

Stiftskurser om dåb, nadver og etisk dannelse
i konfirmationsforberedelsen
ved rektor Eberhard Harbsmeier og
sognepræst Helle Theill Jensen
Aalborg stift: 4.-5.september 2000
Roskilde stift: 6.-7.september 2000
Sydslesvig: 7.oktober 2000
Bornholm: 9.oktober 2000
Indbydelse udsendes gennem stiftskontorerne
til stiftets præster og andre interesserede

Indledende konfirmationsforberedelse,
fortsætterkursus
ved lektor Finn Rosenberg
26.-30.september 2000
For præster, lærere og kirkelige medarbejdere
Ansøgningsfrist: 25.juli 2000

- er et tidsskrift til inspiration for alle i kirkens forskellige former for under-visning.
- praktisk hjælp til det pædagogiske arbejde i menigheden og det kirkelige børne- og ungdomsarbejde.
- undervisningsmodeller til brug for børn, unge og voksne.
- forslag til andagter og gudstjenester
- teologisk-pædagogisk information.
- anmeldelser og omtale af nye undervisningsmaterialer og litteratur med relevans til det pædagogiske arbejde i kirke og menighed.

Udgivet af EPS

Evangelisk Pædagogisk Samvirke er en sammen-slutning af en række folkekirkelige organisatio-ner, der er involveret i kirkens forkyndelse og undervisning. Formand: Mariane Sloth.

Medlemmer af EPS

Dansk Bibelskole. Dansk Missionsråd. De samvirkende Menighedsplejer. Det danske Bibelselskab. Diakonhøjskolen. Diakonisse-huset Sankt Lukas Stiftelsen. Diakonissestiftelsen. FDF. KFUK-spejderne i Danmark/De grønne pigespejdere. KFUM og KFUK i Danmark. KFUM-Spejderne i Danmark. KFUMs Idrætsforbund i Danmark. Kirkefondet. Kirketjenesten i Danmark. Menighedernes Daginstitutioner. Sammenslutningen af IM og KFUM/K skoler. Unge Hjem Bevægelsen i Danmark.

Redaktion

Marianne Sloth og Anna Johnsen, (ansv).
Lars Højland, Kristian Brogård, Ruth Bjerrum,
Christina Smith, Inger Hørup, Jens Maibom,
Arne Kristoffersen.

Redaktionssekretær Grethe Jørgensen.
Smounevej 7B, 8410 Rønde. tel. 86372409.

Sats og layout: Poul Abildgaard.
Tryk: Specialtrykkeriet Viborg

Abonnement

Årsabonnement (4 numre)
kr. 125,-. Løssalg kr. 35,-
Giro 8 05 53 51.
Henvendelse: Jette Christensen, RPC.
e-mail: jc@rpc.dk

Religionspædagogisk Center
Frederiksberg Allé 10 A
1820 Frederiksberg C
Tlf.: 33 24 92 50 (kl. 10-16)
Homepage: www.rpc.dk

Religionspædagogisk Centers formål er at være til rådighed for såvel hjem, kirke og skole, hvad angår dåbsoplæring og kristendoms-undervisning.

- Udstillinger, kataloger og pædagogisk vejledning.
- Udljning af film og bogkufferter.
- Salg af bøger og AV-materialer.

RELIGIONSPÆDAGOGIK

Religionspædagogiske pejlinger belyser centrale religionspædagogiske emner som: kristendomsfagets udvikling, undervisnings-materialer kritisk belyst, børn og unges tro, kvalitetsbegrebet i religionsfaglig betydning etc. Bogen henvender sig til lærere, præster og stu-derende, som arbejder med formidling af kri-stendom, etik og religion.

**Nina Tange: Religionspædagogiske
pejlinger – 124 sider, kr. 165,-**

Den kristne tydning er to bøger i én. Den rum-mer dels en beskrivelse af en række forsøg på at realisere undervisningsforløb om et centralt be-greb i fagformålet for kristendomsundskab, dels et mere generelt eksempel på en strategi for pæ-dagogisk udviklingsarbejde. Bogen henvender sig til alle, der interesserer sig for pædagogisk arbejde, for kristendomsundervisning og -formidling.

**Niels Andersen (red.):
Den kristne tydning – 203 sider, kr. 175,-**

**Begge bøger kan købes hos boghandleren
eller direkte fra forlaget:**

Religionspædagogisk Forlag

Frederiksberg Allé 10 A, 1820 Frederiksberg C – Telefon: 33 24 92 50 – www.rpc.dk